

KLASSISKA KLASSRESOR

FAMILJEN
NEANDER
I FINNERÖDJA
OCH LITE HÄR
OCH VAR I
SVERIGE

ÖVERSIKTLIG
KARTLÄGGNING

Mariestad
i februari 2021

Alf Gunnarson

FÖRORD

Denna berättelse ska handla lite om Jacob Neander och hans hustru Christina Eriksdotter och mera om deras söner och döttrar, främst efter Jacob Neanders fränfalle år 1904. De äldre ungdomarnas vägar var redan utstakade vid den tiden, medan de yngsta låg i startgroparna.

Jag ska inte försöka beskriva någons livsgärning. Det ska handla om vart livsresorna ledde och om vem som gjorde vad och familjens sammanhållning, så som det går att läsa ut av kyrkböckerna (via Riksarkivet). Det blir många bilder som visar hur det såg ut där någon uppehöll sig vid en viss tidpunkt. Man får troligen inte veta något nytt om familjen Neander. Man blir bara påmind.

Jag har aldrig känt någon i familjen Neander, utom Ebba, som var Gustaf och Olga Neanders svärdotter. Ebba var öppen och trevlig till sitt sätt. Hennes person lyste av välvilja, humor och livsglädje. Hon lämnade ingen oberörd.

Första delen kommer att handla främst om äldste sonen i lärarfamiljen, Gustaf Verner Neander. Han gjorde en livsresa från Finnerödja till Finnerödja.

Andra delen kommer att handla om Gustaf Neanders syskon.

/ Alf

Underlag:

Berättelser jag läst och hört

Boken *Kring minnet av
Gustaf Neander*

Kyrböcker, via Riksarkivet

Kartor från Lantmäteriet

Egna bilder och
från digitala arkiv

Vykort

ALLT BÖRJADE I KÖRNINGSTORP

För föräldrarna började det förstås någon annan stans. Jacob Neander levde sina barnaår i Stora Ykullen, Tiveds socken och Christina Eriksdotter växte upp i Västansjö, Finnerödja socken.

FAMILJEN NEANDER ÅR 1892

Namn	Född	Ställe	Kommentar
Jacob Neander	1844	Stora Ykullen	Folkskollärare
Christina Eriksson	1847	Västansjö	Gifta 30/12 1873
Gustaf Verner	1874	Körningstorp	
Karl August Bernhard	1876	"	
Ernst Albin	1878	"	
Ellen Kristina Elisabet	1881	"	
Nils Erik Simeon	1883	"	
Anna Teresia	1884	"	
Jacob Herman Natanael	1885	"	
Frans Edvard	1888	"	
Sixten Alexius	1890	"	
Henrik Rudolf	1892	"	
Matilda Lovisa Johansdotter	1874		Piga från Jonsgård

Jacob Neanders föräldrar: Nils Andersson, född 1808 i Alebacken, Udenäs (senare Tiveds) socken och Britta Lisa Andersdotter, född 1819 i Häggehem, samma socken.

Jacob hette såklart Nilsson vid födseln. Steget från N. Andersson till Neander är ju inte så långt. Han bytte namn under seminarietiden i Karlstad (tidigt 1870- tal)

Christina Eriksdotters föräldrar: Eric Ericsson, född 1804 i Västansjö. Finnerödja socken och Catrina Olofsdotter, född 1805 i Högshult.

Anmärkning:

Namnstavning är ett kapitel för sig. Namnen moderniserades med tiden i böckerna. Jag försöker använda den ursprungliga stavningen, dock att w och q i regel skrivs v och k.

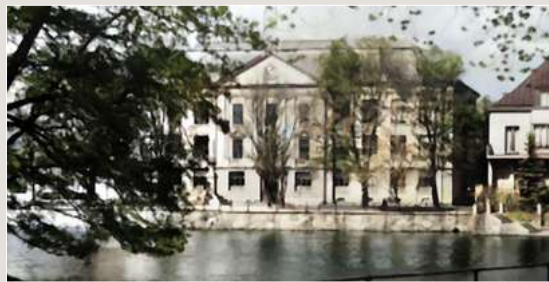
INACKORDERADE I KRISTINEHAMN OCH ÖREBRO

Ungdomarna startade söndag kväll på Finnerödja järnvägsstation, bytte tåg i Laxå och kom till Kristinehamn, gick på läroverket måndag- lördag / man gick troligen inte på stadshotellet / och man åkte hem till Finnerödja lördag eftermiddag.

Underlag: Vykort.

Så småningom åkte man till Örebro i stället, gick på Karolinska läroverket, tog studentexamen och drog vidare mot nya mål.

Karolinska läroverket och där bakom stadens fängelse.

Underlag: vykort och ur Örebro stadsarkiv.

SEX FICK NYA ADRESSER ÅR 1904

Jacob Neander			
Gustaf Verner			
Karl August Bernhard	1742/81	och Fredrik 04/10	
Ernst Albin	1742/81	Holmberg	
Nils Erik Simeon	1742/81	och Fredrik	
Anna Teresia	87/80		
Jakob Herman Natanael			

Finnerödja kyrka år 1897. Körningstorp var nästgårds till kyrkan.

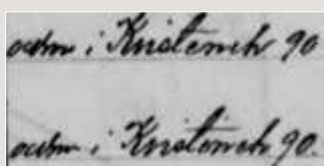
Folkskolläraren och fadern Jacob Neander fyllde sextio år i februari 1904 och avled knappt tre månader senare. Modern Christina var 56 år och flera av de vuxna barnen var redan ute på egna livsresor, vilka i regel gick den väg som bilderna på förra sidan visar.

Nästa steg blir att kartlägga vad ungdomarna mötte för öden och äventyr efter avslutad skolgång i Kristinehamn och Örebro - i några fall troligen någon annan stans. Jag återkommer till detaljerna i bilden ovan och tar sönerna och döttrarna i åldersordning. Det kommer att bli mera fragmentariskt än detaljrikt. Så är i alla fall min ambition. Men man vet aldrig.

GUSTAF V. NEANDER

Troligen har Gustaf V. Neander skrivit en del om sin barndom och ungdomstid i Finnerödjaboken men jag har aldrig läst den boken från pärm till pärm och vet inte, även om jag haft tillgång till boken sedan 1940- talet. I den här framställningen läser jag kyrkböckerna via Riksarkivet, hämtar bilder på Nätet och har boken *Kring minnet av Gustaf Neander* till hands.

Jag har kanske träffat Gustaf Neander som barn i Vallsjöbol. Han visste var han hade sina avlägsna släktingar och var han på trakten så kom han på visit, har det berättats. Det gällde än mer i Barrud, där han hade en hel hopar släktingar i byn och jag vet att han gärna besökte Carlssönerna (morfar och mormor med flera).

Gustaf V. föddes i oktober 1874 och hans bror K. A. B. den 2 januari 1876, så ålderskillnaden var bara drygt ett år. Jag noterar att båda begett sig till Kristinehamn år 1890. Barnens klassresor hade börjat. Örebro och Uppsala låg borta i framtiden.

Gustaf V. Neander flyttade formellt till Stockholm första oktober 1904.

Det tilltalar mig att kalla honom för Gustaf V. eftersom det för tankarna till en ännu (1904) inte tillträdd monark. ☺ Han (Neander) var i början av sin läkarkarriär 1904 och fyllde 30 år i oktober. Vad Sveriges kronprins (46) hade för sig är inte så lätt att veta. Det följande är en falsk rebus:

Poker: Triss i kungar? Icke. Han är kronprins och han kröntes inte vid tillträdet 1907.

Uppsala universitet runt sekelskiftet 18/ 1900. Aulan, Västgöta nation och restaurang Rullan

KARLBERGSVÄGEN I STOCKHOLM

Sex fick nya adresser på hösten 1904 (sidan 5). Fyra flyttade till Stockholm: Gustaf Verner (30), Nils Erik Simeon (21), Jacob Herman Natanel (19) och Anna Teresia (20). Gissa vem som lagade maten och städade lägenheten! Varning för fördomar.

Neander, Gustaf Verner	Mot. Kand.	17/10	74	Skarsbro Tinneröfja	"	"	god
" Nils Erik Simeon	Hälsningskärlek	1/2	83	"	"	"	"
" Jakob Herman Natanel	Stuv	19/3	85	"	"	"	"
" Anna Teresia	Prok.	24/	84	"	"	"	"

Syskonen bodde på Karlbergsvägen 11 i Stockholm.

Karlbergsvägen.

Gustaf V. Neander gick i täten. Troligen fick han vara lite pappa till de yngre syskonen, i kraft av ålder och (kanske) visdom i den gemensamma bostaden på Karlbergsvägen i Stockholm.

GUSTAF V. NEANDER OCH OLGA ANDERSSON

Gustaf V. Neander och Olga Andersson gifte sig på hösten 1908. Han var då medicine licentiat, boende i Norrbotten och hon var dotter till en grosshandlare och hans hustru på Köpmansgatan 3 i Örebro.

Efter en titt på familjen Andersson och Örebro vid tiden, fortsätter berättelsen i Nederluleå.

Miljö: Örebro, tidigt 1900- tal.

Olgas föräldrar, Lars Erik Andersson och Anna Lovisa Larsson, var båda komna från Kumla/ Hallsberg, han från hemmanet Stocksäter. Hans föräldrar var: Anders Larsson och Anna Stina Larsdotter. Anna Lovisa var uppvuxen på hemmanet Kårstahult. Föräldrar: Lars Erik Andersson och Brita Cajsa Persdotter.

10	Anderson Lane Ark	pondant.	48 $\frac{1}{2}$	Knout	7 $\frac{1}{2}$
11	L. Sams Lewis, Kansas		53 $\frac{3}{4}$	"	8 $\frac{1}{2}$
12	Franklin				9 $\frac{1}{2}$
13	L. Hays, L. Anderson, Ark		52 $\frac{1}{4}$	Antis	8 $\frac{3}{4}$
14	L. Kavin, Mississippi	4 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{4}$	"	8 $\frac{1}{2}$
15	L. Sams, L. Anderson, Ark	4 $\frac{1}{2}$	55 $\frac{3}{4}$	"	11 $\frac{1}{2}$
16	L. Stina		57 $\frac{1}{4}$	"	11 $\frac{1}{2}$
17	L. Hays, L. Anderson, Ark	4 $\frac{1}{2}$	57 $\frac{3}{4}$	"	11 $\frac{1}{2}$
18	L. Sams		58 $\frac{3}{4}$	"	11 $\frac{1}{2}$

Berättelsen flyttar nu från borgerskapet i Örebro till Norrbotten.

INTE BARA EN NEANDER I NEDERLULEÅ

UR EN ARTIKEL PÅ NÄTET

Under 1900-talets första år orsakade tuberkulosen, även kallad lungsoten och TBC, en femtedel av alla dödsfall i Nederluleå socken. I Antnäs var mer än hälften av alla gårdar drabbade av smittan. Den trivdes i trångboddheten, den dåliga hygien och den ensidiga kosten som var vanlig i stugorna då.

1906 startades Norrbottens första sanatorium i Antnäs. Det hade namnet Hälsan. Här bedrev man vård av TBC- sjuka patienter från huvudsakligen Nederluleå socken ända fram till nedläggningen 1947.

Sanatoriet finansierades av en donation från Trafik AB Grängesberg- Oxelösund och ett upprop från Nationalföreningen mot tuberkulos, riktat till byarna Antnäs, Alvik, Långnäs och Ersnäs. Byarna hade valts ut eftersom de var extremt hårt drabbade av tuberkulos och en hygienisk kampanj med olika hälsoråd föregick öppnandet av Hälsan. Hälsan uppfördes i en byggnad som varit lanthandel.

kyrkoarkiv, församlingsböcker, S2/HCA/1010, 327A, 115/2d (1905-1919)

Hälsan			
Hälsan, Antnäs församling, för tuberkulos sjuka patienter			
Gustaf Vasa församling	bil. kont. 74	1907	Gustaf Vasa församling
h. Olga Andersson	82 1/2	1907	Olga Andersson
Lars Olof Gustaf	89 1/2	1907	Lars Olof Gustaf
Esther Kristina Lundman	88 1/2	1907	Esther Kristina Lundman
Anna Maria Rindman	81 1/2	1907	Anna Maria Rindman
Emma Kristina Lundman	94 1/2	1907	Emma Kristina Lundman
Henrik Rudolf Neander	76 1/2	1907	Henrik Rudolf Neander
Lilla Maria Neander	89 1/2	1907	Lilla Maria Neander

Det här klippet ur Nederluleås församlingsbok är fyllt av information:

Hälsan var ett litet sanatorium i Nederluleå socken med Nationalföreningen för tuberkulosens bekämpande som ägare.

Gustaf V. Neander kom dit, från Gustaf Vasa församling i Stockholm, på nyårsafton 1907. Ett knappt år senare kom Olga Andersson från Örebro, nygift, kär och galen, får man hoppas.

Där fanns en översköterska och en undersköterska från Stockholm, en kokerska och en undersköterska från trakten och många fler anställda, för att ta hand om patienterna. Där fanns också Gustaf Neanders bröder: Henrik Rudolf (bokhållare) och Sixten Alexius (jur. studerande).

Gustaf V. Neander med familj flyttade till Edefors (Sandträsk) i september 1913. Henrik Rudolf Neander flyttade samtidigt till Uppsala och Sixten Alexius Neander till Ockelbo.

Det inrättades ett sanatorium i Sandträsk, fyra mil nordväst om Boden i dåvarande Edefors socken. Landstinget i Norrbotten hade köpt en ståtlig herrgårdsliknande bondgård i Sandträsk och inrättade sanatoriet, som hade plats för inemot hundra patienter. Gustaf V. Neander och läkarkollegan Helge Natanael Kryssostomus Dahlstedt var medicinskt ansvariga. Därutöver fanns en stab av anställda i alla möjliga områden. Det var en tid när man inte köpte tjänster. Man anställde och avlönade folk i egen regi.

Karl August Bernhard Neander var kontorschef på sanatoriet. Gustaf V. Neander och hans familj stannade tre år i Sandträsk, varefter det bar iväg till Stockholm.

Sandträsk före sanatoriets tid: en herrgård med jordbruk.

Fasad: Sanatoriet i Sandträsk.

Miljö: Nederluleå.

STOCKHOLM - NORRBOTTEN - STOCKHOLM

Det var ett långt steg från Stockholm till Norrbotten. Gustaf V. Neander tog det klivet i slutet av år 1907. Då hade kung Oscar II nyligen avlidit i Stockholm och Gustaf V tagit över.

År 1916 vände Gustaf V. Neander tillbaka till Stockholm tillsammans med hustru och son.

Juli 13 - - -	Lars Olof Gustaf	Fader: Neander Gustaf Werner Läkare Moder: Elin Olga f. Andersson Birger Jarlsgräsa 110	1910 74 1/6 82 340
---------------	---------------------	--	--------------------------------

Ser ni vad jag ser? Gossen föddes på sin morfars födelsedag.

Gustaf V. och hans familj fick nu Birger Jarlsgräsa som adress.

Vykort: Birger Jarlsgratan.

STOCKHOLM ÅR EFTER ÅR

Den lilla familjen bosatte sig mitt i Stockholm. Gustav V. var 41, hustrun Olga 34 och sonen Olle 7 år. Det var år 1916 och krig ute i världen. Sverige var neutralt men ofreden drabbade landet, inte minst storstäderna. På Stockholms gator började det bli allt vanligare med bilar i stället för hästdragna fordon.

Den här droskchauffören rattar en Overland Touring, årsmodell 1912.

År 1919 fick Olle en lillebror. Han hade troligen tre namn som sin bror. Jag vet inte vilka, men tilltalsnamnet var Gösta. Familjen var därmed färdigbildad.

Mitt i Stockholm. Mitt i karriären. Mitt i livet. Mitt i (kanske) denna illustrerade uppsats om Gustaf V. Neander och hans familj vill jag göra en återblick och visa några saker som lär oss något om huvudpersonens karaktär och sinnelag.

De här båda dikterna skrev Gustaf V. Neander när han var runt nitton år och studerade vid Uppsala universitet.

Livssmeden

Jag vet en liten smedja; där står en mästaremed, som hamrar på en kedja och fogar led vid led. Hör: »tick och tack och tick och tack», så ljuda ständigt, natt och dag, den trägne smedens hammarslag.	Och ingen, ingen vila han har, ej ro, ej rast, hans slägga måste ila med oförtröttad hast, ty med de trägna tick och tack han hamrar ej till tidsfördriv, han länkar hop ett mänskoliv.
Han danar kedjans ringar av sorgetung metall, det dovt i smedjan klingar av släggans återskall; vid tunga, dystra tick och tack han formar länkar utan tal av hjärteve och hjärtekal.	Sist sjunker natt kring smedjan, då ilar smeden fort och bär den dunkla kedjan till evighetens port. Sen höras inga tick och tack, mot städet släggan sjunkit ned, han har fått ro, den trötte smed.

Men stundom och han löder
en liten ring av gull,
en liten ring, som glöder
av fägring underfull,
Med lätta, muntra tick och tack
han hamrar strålände, förnöjd
på liten länk av hjärtefröjd.

Januari 1893.

Vintergrönan

Du lilla vintergröna,
i skogens mossor gömd,
av världens glans ej hunnen,
av världens prakt förglömd!
Hur kan i alla skiften
du dock stå frisk och grön
och bära hoppets färger
än under vintersnön?

Sept. 1893.

KRING MINNET AV
GUSTAF NEANDER

Han medverkade regelbundet i Albert Engström Strix. Detta är från 1899:

Vad är sanning?

Jag är en blind och fattig vandringsman, som vid ett vägskei spörjer efter vägen. Väl tusen stämmor jag förnimma kan: Du arme blinde, <i>här</i> är rätta vägen. Men någon viskar: De som svara nu, de äro alla blinda liksom Du.	Dock blind och fattig stackars vandringsman får följa blint en annan blind på vägen och ropa sen så högt och käckt han kan: I arme blinde, <i>här</i> är rätta vägen. Blind leder blind, och gott att vi ej se Gud Fader åt vårt blindbocksgyckel le.
--	--

En sanning är att detta är hämtat ur den avbildade minnesskriften
här uppe (från år 1942). Mer om den redan på nästa sida.

Gustaf V. Neander blev hembygdsforskare, först på fritiden, senare, efter pensioneringen, på heltid. Vid sitt frånfalle hade han samlat saker och kunskap som skulle bli till en hembygdsbok. Projektet troddes ha följt med honom till graven och det sammanställdes en minnesbok 1942 med hans dikter från ungdomen och en del av hans uppsatser om hembygden, tillsammans med 20- 30 bilder. Bokförsäljningens överskott gick till Hembygdsföreningen, vars verksamhet Gustaf Neander talat varmt för.

Jag ska visa sidan 11 (av 150) och samtidigt skriva ner en del data (hämtade från en sammanställning av Lars Öberg) om vår huvudperson.

Mogenhetsexamen i
Örebro 1894.
Studerade medicin vid Uppsala
universitet.
Amanuens vid fysiologiska
institutionen 1899-1900.
Assistent och amanuens
vid Karolinska Institutet
och Serafimerlasarettet,
periodvis 1903-07.
Underläkare vid Hålahults
sanatorium i Kil, Örebro
län, 1903.
Läkare vid försöksanstalten
Hälsan, Nederluleå 1907.
Tf. överläkare vid tbc-
vårdsanstalten vid Sandträsk,
Edefors, 1913- 14. Överläkare
där 1914- 16.
Sekreterare i Sv.
Nationalföreningen mot
tuberkulos 1916-1941.
Amanuens och tf. föredragande
för tuberkulosärenden i
medicinalstyrelse från 1916.
Sekreterare i Sv. tbc-läkare-
föreningen 1918-37 och
ordförande där från 1937.

Så hyrde jag en stuga vid Skagern, hos en ättling till de gamla smeder, som fordom hamrat ut Skagersholms vittberömda stångjärn. Där tillbragte jag sju somrar, mest strövande omkring för att studera floran och finna nya arter eller nya växtplatser för gamla bekanta. Goda vänner av det besynnerliga släkte, som kallas botanister, besökte mig och hjälpte mig. Dit kom den gamle *Alfred Stalin* från Skara, *Nils Sylvéén* från Svalöv, själv ett barn av socknen, ehuru han lämnade den vid ett halft års ålder och därför sade sig ha ett tämligen oklart minne av floran, dit kom tivedssonen lektor *Skärman* och den alltför tidigt bortgångne, hänförde och utomordentligt kunnige blomstervännen *Tyko Vestergren*. Härliga dagar, strålände dagar! Mina pojkar fingo uppleva ungefär detsamma som jag själv varit med om; d. v. s. de fingo icke göra tallpipor; de fingo nöja sig med att göra pipor och flöjtavide, vars bark vanligen lossar lätt från veden, om den behandlas rätt. Man kan spela vackra melodier även på en videflöjt.

»När sju år voro gångna», som det står i visan, hände mig något märkligt. Jag blev ägare till ett stycke jord där hemma, ett gammalt torp vid Unden blev mitt. Jag fick uppleva sensationen att vandra på egen jord och sova i eget hus. Jag hade nu blivit lika god karl som mina förfäder. Min gård är icke stor, blott femtio tunnland, därav fyra tunnland öppen, odlad jord, resten skog och äng till lika storlek. Åkrarna äro icke rätvinkliga och geometriskt korrekta såsom moderna åkrar på en bördig slätt. De äro oregelbundna till formen, runda i hörnen, stora stenrösen ligga här och där i åkerjorden.

Medicine hedersdoktor vid Uppsala universitet 1927.

Hedersledamot i Sv. läkaresällskapet 1940.

Ledamot av styrelsen för Sv. Linnésällskapet från 1930.

Följande text är hämtad från samma biografi:

Neander undersökte 1910 invånarna i nybyggarsamhället Kiruna och fann där många vårdbehövande. Tre år senare öppnades ett tbc-sjukhus i Sandträsk där N. fick bygga upp verksamheten. När han därifrån kallades att vara sekreterare i Nationalföreningen och samtidigt föredragande för tbc-ärenden i medicinalstyrelsen kunde han föra ut sina erfarenheter från Norrbotten över hela landet.

Främst gällde det att sprida upplysning om tbc, tbc-vård och tbc-profylax och om dispensärer, barnhem, barnkolonier och asyler för svårt sjuka. Många sanatorier hade byggts omkring 1910 men vårdplatserna förslog inte. Dispensärernas socialmedicinska och uppspårande verksamhet var grunden i tbc-kampen, och N beundrade dispensärsköterskornas hängivna arbete och gav dem allt stöd.

Läkare och sköterskor utbildades och förkovrades genom kurser och studieresor. N lät också genom Nationalföreningen pröva nyheter. Bl.a. bekostade denna tuberkulinprövningar, BCG-vaccination, mass- och yrkesundersökningar, eftervård och arbetsanpassning tills en hållfast rutin tagit form. Då kunde det allmänna ta över kostnaderna. N blev den centrala personen i tbc-kampen. Kunskaper, saklighet, klokhet och energi jämte vänlighet, samarbetsförmåga och personlig anspråkslöshet skaffade honom auktoritet och vänner. Han gick inte i strid, men genom rådslag och tålmod lät han ärendena mogna tills enighet nåddes.

Det har sagts att de som från början varit av annan mening till sist trodde att de själva lagt fram N:s kloka förslag. Få läkare hade i sitt arbete haft en så stark ställning som N. Förtroendet för honom var obegränsat. N. stod i spetsen för en kamp som årligen visade framgång. Ännu 1936 tvivlade han på att tbc skulle kunna utrotas. Dödligheten minskade men antalet insjuknade var lika högt som förut.

Familjen Neander fortsatte att vara stockholmare under 1920- och 30- talet.

Stockholm. Stadsbiblioteket & Plaskdammen.

UR TIDNINGEN SV. D.

Hedersdoktorer vid Uppsala universitet.

Utfyllnad:

En tävlingsarena som står sig än i dag: Stockholms stadion (vykort som fått lite färg).

ALLTID REDO.

Har detta med Gustaf Neander att göra? Nej, mera med hans bror Nils i så fall.
Förklaring kommer i del två.

Och så plockas det fram ett i dubbel mening festligt dokument, den av dr Gustaf Neander författade bordsvisa, som på melodien till "Tre trallande jäntor" sjöngs på professor Forssells 50-årsdag den 2 mars 1926, och som mycket levande illustrerar en illuster familjekrets, när den blommade som praktfullast. Visan börjar med äldste sonens ankomst till "fader Abrahams" tält. När piltten gläntat på hövdingens tältdörr och presenterat sig som ett skott av hans stam och fadern på sonens värtalighet konstaterat den obestridliga släktskapen, fortsätter visan:

*De satte sig neder att forska,
den märklige pilt och hans far.
Av livets olösliga gåtor
fanns snart ej en endaste kvar.*

*Men plötsligt piltten ler
och emot dörren ser
och säger: "Fader Abraham,
jag tror vi blivit fler".*

*Båd piltar och mör kom att glänta
på Abrahams tältdörr, och si,
snart satt runt omkring patriarken
en vetenskapsakademi.*

*Det fanns ej flabb och spring
i denna höga ring.
Där läskade man själarna
med doktorala ting.*

*Den äldste, ett stycke Napoleon,
han delade rollerna ut:
"Du kan taga Teknis, min gosse,
och du tar ett koinstitut.
Ty vi ska bli profeter
i alla fakulteter
och bräcka Holmgrens och Petréns
och allt vad de nu heter".*

*Att ej illojalt konkurrera
och bröderna onödigt bry
för egen del täcktes han skapa
en vetenskap alldeles ny.*

*Om ej i sådant mått
familjehänsyn rätt,
Gud vet, var radiologien
nu skulle hava stått.*

22 OKT. 1926

SVENSKA DAGBLADET

SÖNDAGSBILAGAN

MÄNNISKOR

GÖSTA FORSSELL

av Gösta Neander

Den 22 oktober 1926, på Gösta Forssells 50-årsdag, publicerades denna artikel i Svenska Dagbladets söndagsbilaga. Artikeln är skriven av Gösta Neander och handlar om Gösta Forssells liv och verk. I slutet av artikeln finns en bild på Gösta Forssell och hans hustru, stående tillsammans i en trädgård.

Födelseguldmedalj

Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har lämnat prägla härmed vid avbildade medalj över dess sekreterare dr Gustaf Neander med anledning av hans 60-årsdag den 15 oktober. Föreningens vice ordförande Justitierådet Alexanderson överlämnade medaljen i guld till dr Neander vid ett styrelsesammanträde i måndags. Åtsidan visar ett porträtt av dr Neander jämte inskription Gustaf Neander. Framsidan upptager tuberkulosföreningens emblem jämte följande inskription: "Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos till dess sekreterare på hans 60-årsdag MCMXXXIV". Medaljen är modellerad av medaljgravören Svante Nilsson.

En honnör för dr G. Neander.

Med dr. Gustaf Neander har ett nationellt ämbete ännu en gång en svensk vetenskapsman, som i sin verksamhet har varit en av våra främsta, fått en utmärkelse. Dr. Neander har varit sekreterare för Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos i 14 år. Han har varit en av våra främsta i sin verksamhet och har varit en av våra främsta i sin verksamhet. Han har varit en av våra främsta i sin verksamhet och har varit en av våra främsta i sin verksamhet.

Inledningen av denna artikel, nästa sida.

Strandgatan och residenset i Visby.

Ett tvärt kast:

Gustafs och Olgas svärdöttrar (i Ruskaby skola i mitten av 1970- talet).
Margareta, t. v. där uppe och Ebba här nere.

Ännu ett tvärt kast:

Familjen Neander på Näset med tjänarna.

CONSTANTIA - KUNGADOTTERN

Historia och inte minst lokal historia låg Gustaf V. Neander varmt om hjärtat. Han var påtagligt berörd av att han trampade mark på Näset som hade en lång och intressant historia. I Finnerödjaboken finns ett helt kapitel om kungadottern som levde i Tiveden fyrahundra år före hans egen tid.

Här nere beskriver han kung Eriks och Karins (Månsdotter) kärlekssaga med en känsla som gränsar till ömsinhet. Constantia var dotter till kungaparet.

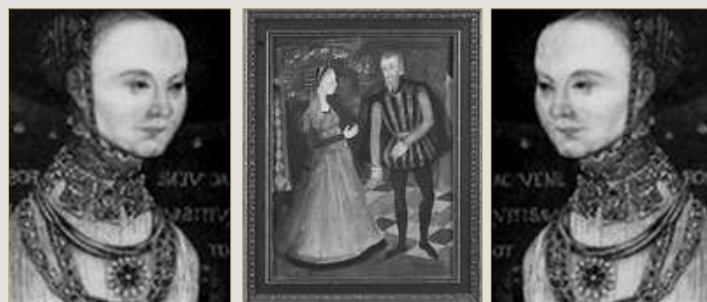
GUSTAF NEANDER

Constantia Eriksdotter. En konungadotter i Tivedsbygden.

KRING VASAKONUNGEN ERIK XIV skimrar romantikens gloria ljusare och varmare än kring någon annan svensk kunglig eller furstlig person. Det är hans kärlek till Karin Månsdotter, som främst är grunden till detta. Konung Erik och liten Karin äro kära motiv både för den enkla folkvisan och den konstnärliga dikten. I folkfantasierna ha de alltid ägt och komma väl alltid att äga ett hedersnamn.

Och nog är den verklighetssagan underbarare än mången diktad. Hör! En fattig fångknechts dotter vinner genom sin skönhet och sitt hjärtas godhet sin konungs kärlek, hon ger sin älskade under hans tid av djupaste sönderslitenhet och disharmoni ett lugn och en lycka, som han ingenstädes annars kan finna. Hon blir konungens lagvigda maka och Sveriges drottning, förd till altaret i Stockholms Storkyrka av rikets förste greve och ledsagad av änkedrottningen Katarina under en gyllendukspell, buren av fyra adelsmän. Framför henne bära fyra riksråd de kungliga regalierna, hon viges av rikets ärkebiskop.

Inledningen av ett kapitel i Finnerödjaboken.

Constantia och hennes föräldrar (en målning av Birger Ljungqvist).

Constantia Eriksdotter erhöill:

1) av konung Sigismund:

- a. i hemgift 1000 daler att utgå av kyrkotiondet av Elvestads och Fornåsa socknar i Bobergs härad, Östergötlands län, till dess hon vore därav till fullo betald. (Öppet brev daterat Elvsnabben den 10 juli 1594.)
- b. i förläning »till evärlderlig ägo» följande nio gårdar: Malöga, Hvistad (två gårdar), Rånnum, Harum, Aretorp, Hellesjö, Ryr och Rörstorp i Väne härad, Tunhems och Gärdshems socknar i Älvsborgs län (förläningsbrev daterat Elvsnabben den 10 juli 1594).

2) av hertig Karl:

- a. till husgeråd och bohag, tre läster osmundsjärn enl. brev till Söfrin Götheson, daterat Stockholm den 13 september 1594. — En läst osmundsjärn värderades 1566 till 100 daler = 402 kronor (1878).
- b. i förläning följande 14 gårdar »till evärldelig ägo under rätt frälse och frälsemannarätt» för henne och efterkommande med skyldighet att söka konfirmation å donationen av efterföljande furstar och regenter, enl. förläningsbrev daterat Stockholm den 24 mars 1595: Bocksjöholm, Hanefjäll, Hult, Igelstad (2 gårdar), Fräckestad, Häggeboda, Undenebotten, Baggebolet, Galtebolet, Skallebolet, Sannerud och Kungsbacken i Udenäs socken samt Träcket i Fredsbergs socken, alla i Vadsbo härad av Skaraborgs län.

Henrik Frankelin erhöill:

- 1) av hertig Karl genom brev, daterat den 29 november 1602 följande gårdar: Ramsnäs, Barrud, Åsebol i Hova socken, Överby, Selsenby, Bölet, Skeppshult, Önsbolet, Hundsbölet, Hovet, Havsön och Kyrkogårdsön i Udenäs socken, samtliga i Vadsbo härad, Skaraborgs län.
- 2) av konung Karl IX genom brev daterat den 14 december 1605 i förläning under Norrköpings besluts villkor följande 12 gårdar: Polackshemmet, Sjöbacka (2 gårdar), Råby (med kvarn och älfiske), Stagstorp, Norrby, Süby, Nybble, Bullarp, Freberga (3 gårdar), Odinsfors och torpet Stubbenäs, samtliga i Gullbergs härad i Östergötland.

Ätten Frankelins vapen (stambok).

Denna bild och de på föregående sida ingår inte i Gustaf V. Neanders berättelse.

Resten av denna del ägnas åt bilder
ur minnesskriften, med en och annan bildtext.

Del två kommer att handla om Gustaf V. Neanders syskon.

Mariestad 2 februari 2021

/ Alf

PS

Hur var det nu med släktskapen på långt håll? Gustaf V. Neander och hans syskon är morfars och hans syskons sysslingar och inte nog med det: mormors mor och hennes syskon är ävenså sysslingar till Gustaf V. Neander och hans syskon.

DS

Häradsekonomska karta från omkring 1880.

Gustaf Neander, N. Holmin, Olga, Albert Engström och Gösta (1938).

Pingst i Ramsnäs

30 maj 1939.

*Det är i Pingstens ljusa tid
och solen värmer god och blid.
Den blommar fager, Gustafs lid,
och ger min oro litet frid.
Allt Ramsnäs står i brudelin
och syster Olgas trägna bin
berusa sig med blommors vin
och hasta kring som bönemän
till blomstermö från blomstersven
med ludna, frömjölstunga ben
till allas fröjd och ingens men.
Bland blommor svamlas ej moral,
här viges utan ritual.
Här firas nu den bröllopsfäst
där själva Herren Gud är präst.*

Detta är bland det allra sista Albert Engström skrivit.
Det blev en varm och vacker hymn till naturens största
under, livets förnyelse. Frid över ditt minne, gode vän!

Vänskap.

Vatten vid Näset.

Grinden till Näset var öppen.

Vassviken vid Näset.

Kattuggleungar.

Ack mina rim bli fattiga och tomma.
då jag vill räcka diktens skönsta blomma.
För fullt är hjärtat, finner icke ljud.
Tack liv, tack lycka, tack min silverbrud!

Gustaf och Olga Neander år 1933.

Avslutningsraderna på Gustafs silverbröllopsdikt till Olga.

Gustaf V. Neanders begravning i Finnerödja kyrka. 4 januari 1942.

SLUT